

Nyt om miljø & udvikling

92-gruppen er et samarbejde mellem 20 danske miljø- og udviklingsorganisationer. 92-gruppens organisationer arbejder aktivt med opfølgningen af Verdenstopmødet om Bæredygtig Udvikling i Johannesburg 2002 og andre sager vedrørende internationalt miljø og udvikling.

INDHOLD – NR. 26 - D. 23.9.2004

3 SPØRGSMÅL FRA 92-GRUPPEN TIL BERTEL HAARDER, INTEGRATIONS- OG UDVIKLINGSMINISTER 1

OLIESELSKABER PÅ DANSK BISTANDSHJÆLP 2

GØR EU'S BISTAND BÆREDYGTIG 3

EU TABER SUKKERSAG I WTO 4

EU OG OFFENTLIG GRØN INDKØBSPOLITIK 5

KRIMINALISER IMPORT AF ILLEGALT TRÆ NU! 5

TUN – EN GLOBAL UDFORDRING 6

UNCTAD – STADIG PÅ BANEN 7

UNCTAD 11: KØN PÅ DAGSORDENEN – IKKE I ARBEJDSPROGRAMMET 8

ARRANGEMENTER 9

REDAKTION 11

3 spørgsmål fra 92-gruppen til Bertel Haarder, Integrations- og udviklingsminister

Spørgsmål 1: *Hvor ser du de væsentligste styrker i Danmarks udviklingspolitik - og er der svagheder, som du vil rette op på?*

"Vi bliver kun overgået af de norske oliesheiker, når det handler om størrelsen af bistanden i forhold til BNI,"

Bertel Haarder: Udgangspunktet er stærkt. Vi bliver kun overgået af de norske oliesheiker, når det handler om størrelsen af bistanden i forhold til BNI, og vi ligger helt i top, når OECD ser på effektiviteten af vores bistand. Også på den samlede politik over for de fattige lande, er vi nummer ét i verden efter "Foreign Policy's" analyse. Indien er et godt eksempel på at dansk bistand virker. Sidste år betalte Indien en halv milliard tilbage.

Svaghederne vil jeg gerne vente med at udtale mig om, indtil jeg er nået lidt længere ind i sagerne.

Spørgsmål 2: *Er bistanden blevet for præget af modeluner? Fra politisk side kommer der med få måneders mellemrum krav om, at dette eller hint område nu skal have mere bistand, men hvordan sikrer vi, at bistanden virkelig hjælper verdens fattigste og de naturressourcer, de er afhængige af, når der hele tiden skal tages nye politiske hensyn?*

"Vi skal aldrig holde op med at spørge om, hvor og hvordan vi får mest bistand for pengene."

"Den nye WTO-aftale om at aftrappe landbrugsstøtten er noget af det mest løfterige, der er sket for u-landene."

"Regeringen støtter Verdensbankens investeringer i olieudvinding selv om [...] investeringerne ikke bidrager til [...] at bekæmpe fattigdom."

"Faktisk er miljøet og de fattige kommet yderligere under pres som følge af disse aktiviteter."

Bertel Haarder: Hvis det er nærområder, I kalder modelune, så er jeg helt uenig. Flygtninge er de fattigste af de fattigste. Det er, som om den nuværende bevillingsfordeling er guden, men vi lever i en verden, der udvikler sig. En verden af forandring har brug for en bistand i forandring. Vi skal aldrig holde op med at spørge om, hvor og hvordan vi får mest bistand for pengene.

Spørgsmål 3: *Hvad er din mening om EU's linie i landbrugsforhandlingerne i WTO - EU ønsker jo at opretholde høje toldmure for såkaldt "følsomme produkter", ligesom man kæmper for at kunne bevare de fleste former for landbrugsstøtte?*

Bertel Haarder: Den nye WTO-aftale om at aftrappe landbrugsstøtten er noget af det mest løfterige, der er sket for u-landene. Jeg har selv argumenteret for, at vi skulle åbne vores marked for landbrugsprodukter som ris, bananer og sukker - selv om det er stik imod danske interesser, og der tilmed sidder sukkerroeproducenter i min kredsbestyrelse. Og selv om EU ikke åbner sine markeder helt så hurtigt, som Danmark vil det, så får de fattigste u-lande snart helt fri adgang til EU-markedet.

Olieselskaber på dansk bistandshjælp

Af Mette Nedergaard, WWF Verdensnaturfonden

Regeringen støtter Verdensbankens investeringer i olieudvinding selv om en rapport fra banken konkluderer, at investeringerne ikke bidrager til bankens formål om at bekæmpe fattigdom. Medmindre regeringen anser olieindustrien som værdige til danske skatteborgeres penge i form af udviklingsbistand, så må dette siges at være et markant skift i dansk udviklingspolitik.

I januar 2004 udkom en redegørelse fra en uafhængig kommission nedsat af Verdensbanken. Redegørelsen om bankens investeringer i minedrift, kul- og olieudvinding i udviklingslande konkluderede, at investeringerne ikke nødvendigvis har hjulpet bankens primære målgruppe, de fattige. Faktisk er miljøet og de fattige kommet yderligere under pres som følge af disse aktiviteter. En af anbefalingerne til banken var derfor også at stoppe finansieringer i både kul- og olieudvinding.

Bankens ledelse besluttede i august ikke at følge denne anbefaling og fortsætter dermed denne type investeringer. Rationalet bag beslutningen er, at u-landenes befolkninger har brug for energi. Dog vil banken i fremtiden være mere nøjeregnende i udvælgelsen af projekter samt gøre mere for at undgå miljømæssige brølere. Dertil har banken den danske regerings fulde

"størstedelen af den indvundne olie [...] bruges af forbrugere i vesten. "

opbakning. I et informationsnotat af 26. august 2004 roser den nordisk-baltiske repræsentation i banken ligefrem ledelsen for dens anbefalinger om at fortsætte og forbedre indsatsen i udviklingsprojekter.

Landene giver ledelsen ret i, at olie og kul vil vedblive at være vigtige elementer i fattigdomsbekæmpelse bl.a. ved at skaffe indkomster til udviklingslandene. En amerikansk forskerrapport fra april 2004 afslører imidlertid, at ud af bankens i alt 133 investeringspakker på i alt 10.9 milliarder dollars siden 1992, er der kun ganske få, der ikke kommer de vestlige olieselskaber til gode økonomisk. Desuden bruges størstedelen af den indvundne olie af forbrugere i vesten. Måske regeringen skulle promovere "mest udvikling for pengene" hos vennerne i Washington.

Gør EU's bistand bæredygtig

Af Troels Dam Christensen, WWF Verdensnaturfonden

" den udviklingsbistand, der kanaliseres gennem EU-Kommissionen [...] tager ikke nok hensyn til miljømæssig bæredygtig udvikling."

EU er den største bidragsyder af udviklingsbistand i verden. EU medlemslandene og EU-Kommissionen står samlet for over halvdelen af OECDs globale udviklingsbistand, og EU-Kommissionen yder alene ca. 52 mia. kr. om året i bistand. EU's bistand er derfor afgørende for den udvikling, der skabes i mange af verdens fattige lande – og afgørende for om det er en miljømæssig bæredygtig udvikling.

Desværre er der meget, der tyder på at den udviklingsbistand, der kanaliseres gennem EU-Kommissionen ikke tager nok hensyn til miljømæssig bæredygtig udvikling. En ny rapport fra WWF "EU Aid: Reducing Poverty Through a Sustainable Environment" viser, at det ikke står særligt godt til med miljøinddragelsen for den væsentlige del af EU-Kommissionens udviklingsbistand, der kanaliseres til lande i Afrika, Vestindien og Stillehavet gennem den såkaldte Cotonou aftale.

"En [...] analyse viser, at der kun for 4 ud af 59 lande var udarbejdet miljøanalyser, der fulgte de formelle retningslinjer,"

Selv om Cotonou aftalen forpligter sig til miljømæssig bæredygtig udvikling, og miljø er et af de vigtigste tværgående hensyn, er det så som så med de konkrete skridt for at sikre dette. Som et eksempel kan nævnes, at der ifølge Cotonou aftalen formelt skal foreligge miljøanalyser som grundlag for hvert lands bistandsprogram. En nylig analyse viser, at der kun for 4 ud af 59 lande var udarbejdet miljøanalyser, der fulgte de formelle retningslinjer, og kun for 30 lande var der udarbejdet en eller anden form for miljøanalyse!

Den manglende miljøinddragelse er et stort udviklingsproblem især for de fattige i udviklingslandene. Talrige undersøgelser viser, at især de fattigste befolkningsgrupper er direkte afhæn-

“Det er [...] nu den danske regering og Udenrigsministeriet skal vise, at de mener det alvorligt, når de taler om bæredygtig udvikling for de fattigste.”

gige af naturressourcerne i deres omgivelser - og derfor også af den bæredygtige udnyttelse af dem. Derfor er det nødvendigt, at EU og modtagerlandene tager deres ansvar alvorligt og reelt sikre, at EU's bistand går til bæredygtig udvikling.

Dette efterår er der en enestående chance for dette, da Cotonou aftalen i øjeblikket gennemgår en midtvejsevaluering, hvor alle de ansvarlige regeringer er involveret. Det er derfor nu den danske regering og Udenrigsministeriet skal vise, at de mener det alvorligt, når de taler om bæredygtig udvikling for de fattigste.

EU taber sukkersag i WTO

Af Nils Brøgger Jakobsen, Mellempolkeligt Samvirke

“WTO-panelet gav den brasilianske landbrugsminister Roberto Rodrigues ret i, at EU's dumping af sukker på verdensmarkedet er for stor.”

Den 8. september afgjorde et WTO-panel en sag rejst af verdens 3 største sukkerproducenter Brasilien, Thailand og Australien. Panelet gav den brasilianske landbrugsminister Roberto Rodrigues ret i, at EU's dumping af sukker på verdensmarkedet er for stor. Panelet fandt, at EU udbetaler subsidier på en måde, som er i strid med WTO-reglerne. Subsidierne fører til overproduktion og eksport af 2,7 millioner tons sukker årligt.

“[...] Det er en sejr for udviklingslandene, som [...] har argumenteret for det urimelige i, at de rige lande, med EU i spidsen, [...] opretholder en [...] unaturlig høj produktion og eksport af sukker,”

Sagen handler også om, EU skal medregne det sukker, der importeres fra tidligere kolonilande i Afrika, Vestindien og Stillehavet i den mængde sukker, EU må eksportere med eksportstøtte. Panelet gav Brasilien m.fl. ret i, at denne sukker – omkring 1,6 millioner ton årligt – skal medregnes.

Panelafgørelsen er en sejr for udviklingslandene, som i årevis har argumenteret for det urimelige i, at de rige lande, med EU i spidsen, ved hjælp af krydssubsidiering og eksportstøtte opretholder en for u-landene skadelig og unaturlig høj produktion og eksport af sukker, som er med til at komplicere forholdene for verdens fattigste sukkerproducenter og deres muligheder for at handle sig ud af fattigdom.

“Det er positivt, at Brasilien, i modsætning til mange af de små og fattige lande, har kapacitet til at køre sager i WTO regi.”

Det er positivt, at Brasilien, i modsætning til mange af de små og fattige lande, har kapacitet til at køre sager i WTO regi. En endelig afslutning på sagen kan dog trække ud, da det forventes at EU vil anke afgørelsen til WTO's appelorgan.

Det er i øvrigt vigtigt at bemærke, at panelafgørelsen ikke er til hinder for, at EU kan opretholde deres import af sukker fra fattigere lande. Men man kan desværre frygte, at EU alligevel vil benytte sig af dette redskab – og dermed lade sukkerproduktionen i EU fortsætte på et så højt niveau som muligt.

EU og offentlig grøn indkøbspolitik

Af Christian Ege, Det Økologiske Råd

"Det har [...] været uklart, i hvor høj grad offentlige indkøbere måtte stille miljøkrav, [...] med håndbogen ligger det nu klart, at det må man gerne."

"Man vil kunne stille miljøkrav, uanset om de er til direkte økonomisk fordel for udbyderen eller ej."

"Dette er en af de sejre, der viser, at det kan betale sig at prøve at påvirke EU."

Den 18. august udsendte EU-Kommissionen en ny håndbog om offentlig grøn indkøbspolitik. Dette er et vigtigt led i en strategi for bæredygtig udvikling, idet den offentlige sektor står for en stor del af de samlede varekøb. Det har tidligere været uklart, i hvor høj grad offentlige indkøbere måtte stille miljøkrav, når varer og tjenesteydelser skal i EU-udbud. Men med håndbogen ligger det nu klart, at det må man gerne.

De nye direktiver og håndbogen betyder, at den offentlige grønne indkøbspolitik vil kunne udfolde sig, også når der er tale om EU-udbud. Man vil kunne stille miljøkrav, uanset om de er til direkte økonomisk fordel for udbyderen eller ej. Det vil også være muligt at stille krav til de miljøeffekter, der opstår, når varen produceres.

Forbedringerne kom igennem efter pres fra EU-Parlamentet, som igen var inspireret af et vedholdende arbejde fra flere sider. Det gælder især European Environmental Bureau, den største europæiske paraplyorganisation på miljøområdet. I Danmark har især Det Økologiske Råd i mange år presset på for at få disse forbedringer af EU-reglerne. Hertil kommer et pres fra ICLEI, som er en sammenslutning af en lang række kommuner og amter i Europa, som har tilsluttet sig ideen om en mere bæredygtig udvikling.

Med håndbogen klargøres endnu et punkt, som var uklart også i de nye direktiver fra december 2003, nemlig at man kan inddrage alle miljøomkostninger – og ikke kun dem som rammer udbyderen selv – når man skal vurdere, hvad der er det "økonomisk mest fordelagtige køb".

Dette er en af de sejre, der viser, at det kan betale sig at prøve at påvirke EU.

Kriminaliser import af illegalt træ nu!

Af Jacob Andersen, WWF Verdensnaturfonden

"16 ud af 19 lande støtter et forslag [...] om, at det skal gøres ulovligt at

WWF Verdensnaturfonden offentliggjorde torsdag den 16. september 2004 en undersøgelse af, hvad 19 EU-lande gør for at bekæmpe ulovlig tømmerhugst i verdens skove. Det er den anden undersøgelse af sin art, den første blev offentliggjort i april 2004. Undersøgelsen viser, at 16 ud af 19 lande støtter et for-

importere træ til EU, som er fældet illegalt i oprindelseslandet."

"Kommissionens forslag indeholder dog ikke en generel regel om, at det skal være ulovligt at importere illegalt træ til EU,"

"Syv af de nye EU-medlemslande deltager i undersøgelsen for første gang, og flere af dem klarer sig bedre end mange af de 'gamle' EU-lande"

"Tun er ikke blot en delikat forbrugsgode for den vestlige forbruger, men også en værdifuld naturressource for lande i den tredje verden."

slag fra WWF om, at det skal gøres ulovligt at importere træ til EU, som er fældet illegalt i oprindelseslandet.

EU-Kommissionen fremlagde i juli 2004 et forslag til en ny EU-lovgivning om en frivillig licensordning for tømmer, som vil kunne holde illegalt træ ude af EU's marked fra de lande, som indgår en aftale med EU om det. Kommissionens forslag indeholder dog ikke en generel regel om, at det skal være ulovligt at importere illegalt træ til EU, hvilket WWF anser som en betydelig svaghed. WWF opfordrer EU-Kommissionen til snarest at fremlægge et forslag til EU-lovgivning, som vil gøre det muligt at straffe importører af illegalt fældet træ.

Generelt viser WWF-undersøgelsen, at EU-landene gør alt for lidt for at bekæmpe den ulovlige tømmerhugst, og at der kun er sket meget begrænsede fremskridt siden WWF's undersøgelse i april. Storbritannien ligger fortsat på førstepladsen, Tyskland har overhalet Danmark og dermed overtaget andenpladsen. Danmark ligger på tredjepladsen efterfulgt af Frankrig, Letland og Sverige. Langt de fleste lande får dog fortsat dumpekarakterer.

Syv af de nye EU-medlemslande deltager i undersøgelsen for første gang, og flere af dem klarer sig bedre end mange af de 'gamle' EU-lande, f.eks. Letland som lander på en delt 4. plads. WWF forventer at gentage undersøgelsen om ½-1 år for derved løbende at overvåge EU-landenes indsats for at bekæmpe ulovlig tømmerhugst.

Tun – en global udfordring

Af Espen Nordberg, WWF Verdensnaturfonden

WWF barsler med fornyet fokus på tun og lancerer derfor et globalt tun initiativ! Tun er ikke blot en delikat forbrugsgode for den vestlige forbruger, men også en værdifuld naturressource for lande i den tredje verden. Interessen for tun er stigende og efterspørgslen på det globale marked følger efter. Eksportværdien af de 4 millioner tons der fanges om året, vurderes til cirka 20 milliarder kroner.

Men som ofte, når der er tale om knappe ressourcer, så lader forvaltningen en del tilbage at ønske. Der findes 23 bestande af tunfisk, hvoraf 5 allerede er overudnyttede og 11 er fuldt udnyttede. Det er et anerkendt problem at tunfiskerierne har betydelige bifangster af truede arter, såsom havskildpadder, fugle, hvaler og hajer. Set i en udviklingspolitisk sammenhæng, så betragtes tunfisken som en ressource der kan løfte udviklingslande ind på det globale marked. WWFs initiativ har et bredt

" Tun initiativet [...] har[...] fokus på bæredygtigheden i tunfiskeriet og ser kritisk på konsekvenser for både natur og mennesker."

"eksisterende arbejde [...], skal [...] kombineres med tværgående temaer såsom fattigdom, handel og forbrug."

"USA og EU med en dagsorden, der helst så UNCTAD banket på plads i en diminutiv rolle [...]. U-landene i forsvar for den FN organisation, der i 40 år har givet dem [...] en stemme"

"fra u-landenes side var det vigtigste resultat, [...] en formulering om u-landenes behov for politisk råderum"

fokus på bæredygtigheden i tunfiskeriet og ser kritisk på konsekvenser for både natur og mennesker.

WWFs tun initiativ kan beskrives som en 'global strømning' af det arbejde, der allerede udføres. Forstået således at eksisterende arbejde på projekt- og politisk niveau, skal integreres og kombineres med tværgående temaer såsom fattigdom, handel og forbrug.

Tun initiativet består af flere komponenter, med hver deres målsætninger og sæt af aktiviteter. Først og fremmest er der behov for udvikling af ansvarlige forvaltningsplaner, hvilket skal ske via en intensivning af det politiske arbejde i relation til de internationale tun kommissioner (såsom ICCAT). Internationale fiskeriaftaler har ofte tun som vigtigt element, hvor netop overholdelsen af de internationale forvaltningsplaner er essentielle. Desuden vil initiativet prioritere at opdyrke partnerskaber med de dele af erhvervslivet der præger den globale dagsorden, for derved at bringe marked og forbrugere i spil.

UNCTAD – stadig på banen

Af Janice G. Førde og Helle Nielsen, Kvindernes U-landsudvalg

Rubens Ricupero takkede den 14. september af efter ni år på posten som generalsekretær for UNCTAD, FN's organisation for handel og udvikling. Og efter i juni at have stået i spidsen for UNCTAD's 11. ministerkonference, der sluttede med et mindeligt kompromis og sikrede UNCTAD en fortsat rolle som uafhængig institution med fokus på sammenhængen mellem globalisering, handel og udvikling.

Bag arbejdsprogrammet "Sao Paulo Consensus" og ministerdeklarationen "The spirit of Sao Paulo", der blev vedtaget på ministerkonferencen ligger otte måneders drabelige forhandlinger i bogstaveligste forstand mellem i- og u-lande! USA og EU med en dagsorden, der helst så UNCTAD banket på plads i en diminutiv rolle som teknisk rådgivende organ til støtte for u-landenes nationale implementering af internationale handelsaftaler og aftaler indgået med Valutafonden og Verdensbanken. U-landene i forsvar for den FN organisation, der i 40 år har givet dem stemme i debatten om de ujevnbrydige spilleregler i verdensøkonomien.

I ministerdeklarationen slås det fast, at organisationens kerne-mandat – forholdet mellem handel og udvikling – er vigtigere end nogensinde i 40 året for UNCTADs dannelse. Deklarationen påpeger desuden, at UNCTAD har en vigtig rolle at spille i opnåelse af 2015 Målene.

"Ved ministerkonferencens afslutning opfordrede Ricupero til at sætte fokus på de fattigste lande"

Set fra u-landenes side var det vigtigste resultat, at en formulering om u-landenes behov for politisk råderum kom med i arbejdsprogrammet. Det er første gang en multilateral konference anerkender begrebet, der ifølge iagttagere vil være nyttig, når u-landene skal tale deres sag over for Verdenshandelsorganisationen, Valutafonden og i regionale og bilaterale handelsforhandlinger.

Ved ministerkonferencens afslutning opfordrede Ricupero til at sætte fokus på de fattigste lande: "Den mørke side af globaliseringen er mangel på udbudskapacitet, eller de fattigste landes manglende evne til at producere konkurrencedygtig", sagde han. "Mange u-lande frygter handelsforhandlingerne ... UNCTAD må hjælpe dem med deres udbudsproblemer og i forhandlingerne."

UNCTAD 11: Køn på dagsordenen – ikke i arbejdsprogrammet

Af Janice G. Førde og Helle Nielsen, Kvindernes U-landsudvalg

"Køn og handel var på dagsordenen for UNCTAD 11 ministerkonferencen"

Køn og handel var på dagsordenen for UNCTAD 11 ministerkonferencen som et af tre tværgående temaer. Baggrunden var Millennium erklæringens centrale mål om at fremme kønligestillingen og styrke kvinders stilling som en vej til at bekæmpe fattigdom, sult og sygdom og stimulere reel bæredygtig udvikling. Beskrevet af UNCTADs generalsekretær Ricupero som en af de 'moralske dimensioner af globaliseringen og handelsliberaliseringen'!

"Det er dog uklart, hvad der vil ske fremover med køn og handel i UNCTAD og task forcens arbejde."

Det blev markeret med et rundbordsmøde på højt niveau med FN's 2015 Måls kampagne koordinator Evelyn Herfkens som mødeleder og med deltagelse af UNCTAD's generalsekretær Ricupero samt ministre og højtstående embedsmænd fra Brasilien, Filippinerne, England, Sydafrika, Costa Rica og Senegal mfl. Den aktive deltagelse fra Irlands udviklingsminister og EU talsmand Tom Kitts understregede den politiske prioritering som EU og Irland tillagde emnet. Kønsdimensionen blev taget op af enkelte talere bl.a. Danmark ved andre af UNCTAD's møder, men var ikke direkte inkluderet i andre programpunkter.

Mødet lancerede et UNCTAD ledet FN task force arbejde om "Gender and Trade" og publikationen "Trade and Gender – Opportunities and Challenges for Developing Countries", der sigter på at gøre beslutningstagere opmærksom på kønsdimensionen i handel og lægge op til debat blandt eksperter og skabe basis for videre initiativer. Det er dog uklart, hvad der vil ske fremover med køn og handel i UNCTAD og task forcens arbejde. Ifølge

[..] Task force initiativet [..] blev budt velkommen [..], Og Netværket Women in Development Europe og KULU [..] opfordrer donorerne til at sikre finansiering til task forcens videre arbejde.

Janice G. Førde, deltager i den danske delegation, var initiativet støttet personligt af UNCTAD's generalsekretær Ricupero. Men med hans afgang september 2004 er fremtiden uvis, idet initiativet ikke er skrevet ind i UNCTAD's arbejdsprogram.

I en udtalelse fra Netværket Women in Development Europe og KULU blev UNCTAD task force initiativet budt velkommen: Som FN organ har UNCTAD både ansvar og kompetence til at tage en lederrolle m.h.t. at sikre kønsaspektet integreret i handels- og makro-økonomisk politik på en meningsfuld måde, hed det i udtalelsen, som opfordrer donorerne til at sikre finansiering til task forcens videre arbejde.

ARRANGEMENTER

EUROPA, CIVILSAMFUNDET OG BEHOVET FOR EN NY VERDENSORDEN!

Søndag den 26. september 2004 kl. 11 - 16. Borups Højskole, Frederiksholms Kanal 24. Arrangør: Mellempfolkeligt Samvirke - Oplæg til handelskampagnen "For retfærdig verdenshandel" Ordstyrer: formanden for Mellempfolkeligt Samvirke Søren Haugaard. Mød Margrete Auken, Martin Lidegaard og modtageren af den alternative Nobel-pris Nicanor Perlas. Præsentation af Nicanor Perlas, programbeskrivelse, tilmelding, mv. se: http://www.ms.dk/Kampagner/handelsrov/debat_perlas.htm

Cafedebatmøder: Kvinder og verdenshandel:

Kan kvinder i Asien leve af Fair Trade?

København: Mandag d. 27. september kl. 19.30, PH-Cafeen – Livsalen, Halmtorvet 9A., 1700 Kbh. V.

Odense: Tirsdag d. 28. september kl. 19.00, Sted: Mødecenter Odense, Buchwaldsgade 48, Odense C.

Vejle: Onsdag d. 29. september kl. 19.00 AOF's cafe, Staldgaardsgade, Vejle

Århus: Tirsdag d. 5. oktober kl. 19.00, Kvindemuseets cafe, Domkirkepladsen 5, Århus C.

Arr.: Fair Trade Danmark & Kvindernes U-landsudvalg – i samarbejde med AIF og Babaylan. Møderne foregår på engelsk. Læs mere på: www.fairtrade.dk og www.kulu.dk

Havet i Balance

- Økosystembaseret forvaltning af vores anvendelse af havet 30. sept. 2004, kl. 10 - 17, Miljøkontrollen, Kalvebod Brygge 45, Kbh. V. Pris: 300 kr. (inkl. forplejning, medlemsrabat 100 kr.). Indbetales på giro: 01+1391275 .Yderligere information: Anne Terese Strube, 35 24 78 31; a.strube@wwf.dk. Begrænset tilmelding, sidste frist 22. september.

Monitorering og evaluering til debat i Ibis

4. og 6. oktober klokken 19.00
Ibis, Nørrebrogade 68 B, Kbh. N
Mere information på www.ibis.dk/mforum.
Mødet er åbent for alle.

GODE LÆRERE - GOD UNDERVISNING" - Debatmøde i anledning af Lærere Dags

5. oktober klokken 19.00
Rundetårn, Købmagergade 52A, 1150 Kbh. K
Mere information på www.ibis.dk/mforum. Der skal betales en-
tre (20 kr.) til Rundetårn.

EU's globale rolle v. Poul Nielson, kommissær for EU's udviklingsbistand

11. oktober klokken 16.00 Ibis, Nørrebrogade 68 B, Kbh. N
Mere information på www.ibis.dk/mforum.
Mødet er åbent for alle.

Afrikanske unge og aids-oplysning

19. oktober klokken 17.00
Ibis, Nørrebrogade 68 B, Kbh. N
Mere information på www.ibis.dk/mforum.
Mødet er åbent for alle.

Hjælper IMF og Verdensbanken med at bekæmpe fattig- dom?

28. oktober klokken 19.00
Ibis, Nørrebrogade 68 B, Kbh. N
Mere information på www.ibis.dk/mforum.
Mødet er åbent for alle.

EU's kemikalierreform og erstatning af farlige kemiske stoffer i industrien

Onsdag d. 3. november kl. 13-18, Trekanten, Miljøkontrollen,
Kalvebod Brygge 45, København.
Tilmelding til Det Økologiske Råd, 33 15 09 77, E-mail:
info@ecocouncil.dk. Pris for deltagelse: 300 kr. hvis man repræ-
senterer et firma/en institution. Gratis ved personlig deltagelse.
Program se: www.ecocouncil.dk.

Er uddannelse væsentligt i krise og nødhjælpsorganisationer?

9. november klokken 19.00, Ibis, Nørrebrogade 68 B, Kbh. N
Mere information på www.ibis.dk/mforum.
Mødet er åbent for alle.

Latinamerikas Sydafrika

16. november klokken 19.00
Ibis, Nørrebrogade 68 B, Kbh. N

Mere information på www.ibis.dk/mforum.
Mødet er åbent for alle.

Øko-kalenderen på Øko-info bringer nyt om grønne og økologiske arrangementer fra hele landet:
www.eco-info.dk

REDAKTION

Dette nummer af nyhedsbrevet er redigeret af John Nordbo, 92-gruppen, Ida Thuesen og Constance Hegner, WWF Verdensnaturfonden.

Tidligere numre kan ses på www.92grp.dk

Såfremt nyhedsbrevet ønskes afmeldt, sendes mail til
c.hegner@wwf.dk